

**НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ. О.О.БОГОМОЛЬЦЯ**

Кафедра оперативної хірургії та топографічної анатомії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

**Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи
проф.Власенко О.М.**

«_26_»серпня _2021 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
КЛІНІЧНА АНАТОМІЯ ТА ОПЕРАТИВНА ХІРУРГІЯ**

Освітній рівень : другий (магістерський) рівень вищої освіти

Галузь знань: 22 «ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я»

Спеціальність: 222 «МЕДИЦИНА» (молодші спеціалісти)

Освітня програма - робоча програма навчальної дисципліни

2021 - 2022 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Клінічна анатомія та оперативна хірургія» для студентів за напрямком підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти, за спеціальністю 222 «Медицина» (молодші спеціалісти) III курсу медичних факультетів

РОЗРОБНИКИ:

- **КОБЗАР О.Б.** – завідувач кафедри оперативної хірургії та топографічної анатомії НМУ ім. О.О.БОГОМОЛЬЦЯ, к.м.н. доцент
- **ШЕВЧЕНКО О.О.** – професор кафедри оперативної хірургії та топографічної анатомії НМУ ім. О.О.БОГОМОЛЬЦЯ, д.м.н., професор
- **ПАРХОМЕНКО М.В.** – доцент кафедри оперативної хірургії та топографічної анатомії НМУ ім. О.О.БОГОМОЛЬЦЯ, к.м.н.

РОБОЧУ ПРОГРАМУ СХВАЛЕНО на засіданні кафедри оперативної хірургії та топографічної анатомії НМУ (циклової комісії)

Протокол від _____ 2020 р. № _____

Завідувач кафедри (голова циклової комісії)
оперативної хірургії та топографічної анатомії
_____ к.м.н. доцент Кобзар О.Б.

Перезатверджено :

На 21/22 н.р. _____ Кобзар О.Б. «_26_» _серпня 2021 р. Протокол № _1_

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів - 3	Галузь знань – 22 «Охорона здоров'я» Напрямок підготовки – фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти	Обов'язкова	
Модулів – 2 Змістових модулів – 6 Індивідуальне науково-дослідне завдання – мультимедійна – презентація з сучасних оперативних втручань	Спеціальність – 222 «Медицина» (молодші спеціалісти)	Рік підготовки	
		3 рік	-
		Семестр	
		V-VI	-
Загальна кількість годин - 90	Освітньо-кваліфікаційний рівень- «магістр медицини»	Лекції	
		2	-
		Практичні, семінарські	
		48	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		40	-
		Індивідуальні завдання-	
		Протокол операції	
		Контрольна робота	
		Вид контролю	
		ПК	-

2. Мета, очікуванні результати навчання та критерії оцінювання результатів навчання

Мета - набуття кожним студентом конкретних знань з клінічної анатомії, необхідних для обґрунтування клінічного діагнозу, розуміння патогенезу різних захворювань, розвитку можливих ускладнень, а також вибору найбільш раціональних методів хірургічного втручання, оволодіння технічними прийомами і навичками оперативних втручань.

Результати навчання:

знати:

- клінічну анатомію ділянок та органів людини
- інтерпретацію топографоанатомічних взаємозв'язків органів з позицій варіаційної та вікової клінічної анатомії;
- демонструвати володіння технікою виконання основних оперативних втручань на трупах людей та тварин
- основні принципи та техніку використання хірургічних інструментів;
- принципи первинної хірургічної обробки ран;
- основні етапи оперативних втручань, які найбільш часто застосовуються в практичній медицині;
- принципи виконання основних оперативних втручань на трупах людей, експериментальних тварин та тренажерах.

вміти:

- використовувати знання з клінічної анатомії для обґрунтування діагнозу різних патологічних станів;
- використовувати знання з клінічної анатомії для обґрунтування патогенетичних механізмів розвитку різних патологічних станів;
- володіти основними хірургічними інструментами;
- володіти основними принципами первинної хірургічної обробки ран;
- використовувати знання з клінічної анатомії для вибору способу оперативного втручання;
- володіти технікою виконання основних оперативних втручань на трупах людини, тваринах та тренажерах;
 - використовувати знання з клінічної анатомії для попередження інтра-та постоперативних ускладнень, що обумовлені віковими та індивідуальними особливостями ділянок, внутрішніх органів та інших анатомічних утворень;

Критерії оцінювання результатів навчання:

Критерієм успішного проходження студентом підсумкового оцінювання є отримання мінімальних оцінок за кожним запланованим результатом навчальної дисципліни.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

«Вступ до клінічної анатомії та оперативної хірургії».

Тема 1. Вступ до клінічної анатомії та оперативної хірургії

Історія розвитку навчальної дисципліни «Клінічна анатомія та оперативна хірургія».

Предметне поле і завдання клінічної анатомії. Методи топографо-анатомічного дослідження.

Предметне поле і завдання оперативної хірургії. Класифікація хірургічних операцій. Етапи оперативних втручань. Принципи оперативних втручань

Тема 2. Первинна хірургічна техніка.

Хірургічний інструментарій і зшивальна апаратура.

Техніка роз'єднання і з'єднання тканин. Сучасний шовний матеріал та зшиваюча апаратура. Шви. Вузли Тимчасова та остаточна зупинка кровотечі. Класифікація та принципи місцевого знеболювання. Принципи первинної хірургічної обробки ран.

Змістовий модуль 2.

«Клінічна анатомія та оперативна хірургія голови та шиї»

Тема 1. Клінічна анатомія та оперативна хірургія голови.

Клінічна анатомія ділянок мозкового відділу голови.

Клінічна анатомія мозкових оболонок і міжоболонних просторів. Схема черепно-мозкової топографії. Первинна хірургічна обробка ран мозкового відділу голови. Гематоми мозкового відділу голови. Трепанация черепа (декомпресивна і кістково-пластична). Антротомія.

Поняття про хірургічні втручання при аневризмах, внутрічерепних гематомах та крововиливах, пухлин порожнини черепа. Ендоваскулярні втручання, Краніонавігація

Клінічна анатомія ділянок лицевого відділу голови. Клінічна анатомія привушної залози. Клінічна анатомія клітковинних просторів лиця, шляхи розповсюдження запальних процесів. Клінічна анатомія приносних пазух. Первинна хірургічна обробка ран лиця. Розкриття верхньощелепної пазухи (гайморотомія).

Тема 2. Клінічна анатомія і оперативна хірургія ділянок та органів шиї.

Клінічна анатомія ділянок (трикутників) шиї. Клінічна анатомія фасцій та клітковинних просторів шиї, шляхи розповсюдження запальних процесів. Судини та нерви шиї. Оголення і перев'язка зовнішньої та загальної сонних артерій. Вагосимпатична блокада за О.В.Вишневським та М.Н.Бурденко. Первинна хірургічна обробка ран шиї. Операції при запальних та гнійних процесах шиї. Середні і бокові кисти та свищі шиї, методи їх хірургічного лікування. Аневризми сонної артерії і техніка операцій при них. Операції при флебектазії яремних вен. Операції при кривоший.

Клінічна анатомія органів шиї (гортань, трахея, глотка, стравохід, щитоподібна залоза). Трахеостомія та конікотомія. Інтубація трахеї. Операції на щитоподібній залозі. Оперативні доступи до шийної частини стравоходу

Змістовий модуль 3.

«Клінічна анатомія та оперативна хірургія ділянок і органів грудної порожнини».

Тема 1. Клінічна анатомія і оперативна хірургія грудної стінки

Клінічна анатомія грудної стінки. Клінічна анатомія молочної залози. Вади розвитку молочної залози:

Операції на молочній залозі при маститах, при доброякісних і злоякісних пухлинах. Резекція ребра.

Тема 2. Клінічна анатомія та оперативна хірургія легенів і органів середостіння

Клінічна анатомія плеври та легенів, органів переднього та заднього середостіння.

Пункція плеври. Види пневмотораксу. Техніка закриття пневмотораксу. Оперативні доступи до органів грудної порожнини. Пульмонекомія. Резекція частки (зони) та сегмента легень.

Операції при стенозах та атрезіях стравоходу. Пластика стравоходу тонкою та товстою кишкою. Поняття про сучасні операції при раку стравоходу

Тема 3. Клінічна анатомія та оперативна хірургія серця

Клінічна анатомія серця та осердя.

Хірургічні доступи до серця. Операції при пораненні серця. Хірургічне лікування ішемічної хвороби (ендокоронарні втручання, аорто-коронарне шунтування).

Принципи екстракорпорального кровообігу (апарати штучного кровообігу). Вродженні та набуті вади серця, принципи їх хірургічного лікування. Трансплантація серця.

Змістовий модуль 4.

«Клінічна анатомія та оперативна хірургія ділянок і органів порожнин живота»

Тема 1. Клінічна анатомія і оперативна хірургія передньо-бічної стінки живота.

Клінічна анатомія передньо-бічної стінки живота (пошарова будова ділянок, кровопостачання, іннервація, венозний та лімфатичний відтік)..

Поняття та класифікація гриж передньо-бічної стінки живота. Клінічна анатомія пахвинної ділянки та пахвинного каналу. Хірургічна анатомія вроджених, косих та прямих пахвинних гриж. Операції при косих та прямих пахвинних грижах. Оперативне лікування вродженої, защемленої і ковзної гриж.

Клінічна анатомія стегнового каналу, ділянки пупка та білої лінії живота. Хірургічна анатомія стегнових, пупкових гриж та гриж білої лінії живота. Оперативне лікування стегнових, пупкових гриж і гриж білої лінії живота.

Ендоскопічна анатомія передньо-бокової стінки живота. Лапароскопічні методи лікування гриж передньо-бокової стінки живота.

Тема 2. Клінічна анатомія і оперативна хірургія органів черевної порожнини.

Порожнина живота: частини. Черевна порожнина: стінки, вміст.

Клінічна анатомія очеревини. Очеревинна порожнина, її вміст. Варіанти відношення внутрішніх органів до очеревини. Поверхи очеревинної порожнини. Сумки, канали, закутки.

Клінічна анатомія шлунка, печінки, жовчного міхура та жовчних шляхів, тонкої кишки, товстої кишки, селезінки.

Хірургічні доступи до органів черевної порожнини.

Кишкові шви. Резекція кишок. Види ентероанастомозу: кінець в кінець, бік в бік, кінець в бік.

Операції на шлунку: розсічення, шов шлунку, ушивання проривної виразки шлунку, гастростомії, гастроентеростомії, резекції, ваготомії та дренажні операції.

Операції на печінці (шов печінки, резекція печінки), жовчному міхуру та жовчних протоках (холецистектомія – способи та техніка). Лапароскопічна методи холецистектомії. Хірургічна анатомія атрезій жовчного міхура та жовчних шляхів. Операції при атрезіях жовчовивідних шляхів

.Видалення селезінки.

Оперативні доступи до червоподібного відростка. Видалення червоподібного відростка. Способи обробки його кукси. Ретроградне видалення червоподібного відростка. Лапароскопічна апендектомія.

Операції на кишці (ентеростомія, колостомія, протиприродний задній прохід).

Тема 3. Клінічна анатомія та оперативна хірургія поперекової ділянки та заочеревинного простору.

Клінічна анатомія поперекової ділянки. Поперековий трикутник. Клінічна анатомія заочеревинного простору: фасції, клітковинні простори, вміст.

Клінічна анатомія органів та судин заочеревинного простору (нирки, надниркові залози, сечоводи, підшлункова залоза, черевна аорта, нижня порожниста вена).

Оперативні доступи до органів заочеревинного простору. Паранефральна блокада. Операції на нирках (розсічення нирки, резекція нирки, видалення нирки, розкриття ниркової миски). Поняття про трансплантацію нирки, пластичні операції на сечоводах. Операції при вроджених вадах нирок і сечоводів.

Принципи операції на підшлунковій залозі при гострому та хронічному панкреатитах.

Змістовий модуль 5.

«Клінічна анатомія та оперативна хірургія стінок і органів таза».

Тема 1. Клінічна анатомія та оперативна хірургія стінок і органів таза.

Клінічна анатомія таза. Фасції і клітковинні простори таза. Клінічна анатомія органів чоловічого і жіночого таза (сечового міхура, передміхурової залози та сім'яних міхурців, матки і її придатків, прямої кишки).

Оперативні доступи до органів малого тазу. Високий розтин сечового міхура. Прокол та катетеризація сечового міхура Надлобкова чрезміхурова аденомектомія.

Операції при позаматковій вагітності. Кесарів розтин.

Класифікація парапроктитів. Принципи операцій при гострих та хронічних парапроктитах. Операції при геморої. Операції на прямій кишці при атрезіях анального отвору і кишки. Хірургічна анатомія вроджених вад товстої кишки: мегаколон та хвороба Гіршпрунга. Операції при мегаколон і хворобі Гіршпрунга.

Змістовий модуль 6.

« Клінічна анатомія та оперативна хірургія хребта та кінцівок».

Тема 1. Клінічна анатомія та оперативна хірургія хребта, спинного мозку і його оболон.

Клінічна анатомія хребта. Фізіологічні та патологічні згини хребтового стовпа. Клінічна анатомія спинного мозку, спинномозкових вузлів та спинномозкових нервів. Клінічна анатомія мозкових оболон та міжоболонних просторів.

Оперативні доступи до різних відділів хребта. Поперековий прокол. Хірургічна анатомія та методи хірургічного лікування сколіоза. Хірургічна анатомія та методи хірургічного лікування міжхребцевих гриж. Хірургічна анатомія вроджених вад спинного мозку та хребта.

Тема 2. Клінічна анатомія та оперативна хірургія верхніх кінцівок

Клінічна анатомія ділянок верхньої кінцівки: надпліччя, пахвової ямки, плеча, ліктьової ямки, передпліччя, зап'ястка та кисті.

Проекційні лінії підключичної артерії, пахвової артерії, судинно-нервового пучка плеча, променевої та ліктьової артерій. Фасції та клітковинні простори верхньої кінцівки. Оперативні доступи до підключичної та пахвової артерій, плечової артерії та серединного нерва, ліктьової артерії та нерва, променевої артерій та нерва.

Фасції та клітковинні простори, шляхи розповсюдження гнійних процесів. Шляхи розповсюдження гнійних процесів на верхній кінцівці. Принципи операцій при лікуванні різних панариціїв та флегмон кисті, передпліччя та ліктьової ямки, плеча та надпліччя.

Клінічна анатомія плечового, ліктьового, промене-зап'ясткового, п'ястково-фалангових, міжфалангових суглобів та їх зв'язковий апарат (проекція суглобових щілин, суглобова капсула, її слабкі місця, синовіальні завороти, кровопостачання і іннервація, колатеральний кровообіг ділянки суглобів).

Тема 3. Клінічна анатомія та оперативна хірургія нижніх кінцівок

Клінічна анатомія ділянок нижньої кінцівки: сідниці, стегна, підколінної ямки, гомілки, стопи.

Проекційні лінії сідничного нерва. сідничої ділянки, стегнової та підколінної артерій, великої підшкірної вени, судинно-нервових пучків гомілки та стопи. Оперативні доступи до стегнової та підколінної артерій, сідничного нерва в середній третині стегна, передньої та задньої великогомілкових артерій та гомілкових нервів на різних рівнях.

Фасції та клітковинні простори, шляхи розповсюдження гнійних процесів на нижній кінцівці. Принципи операцій при лікуванні різних панариціїв та флегмон стопи, гомілки, стегна та сідничої ділянки.

Клінічна анатомія кульшового, колінного, гомілково-стопного суглобів (проекція суглобових щілин, суглобова капсула, слабкі місця капсули, синовіальні завороти, кровопостачання та іннервація, колатеральний кровообіг ділянки суглобів).

Тема 4. Оперативні втручання на кінцівках

Принципи і техніка первинної хірургічної обробки ран кінцівок.

Операції на судинах кінцівок. З'єднання судин. Дезоблітерація магістральних артерій і реваскуляризація органів і тканин (емболектомія (тромбемболектомія), ендартеректомія (тромбендартеректомія), резекція артерії з прямим анастомозом, реімплантацією або пластикою артерії, обхідне шунтування, протезування, ендовазальна балонна ангіопластика і стентування). Операції на черевній аорті та нижній порожнистій вені. Ендовазальна емболізація артерій. Мікрохірургічна техніка.

Операції на венах (венесекція, ендовазальне встановлення кава-фільтрів). Пункція та катетеризація центральних вен. Операції при варикозному розширенні вен нижніх кінцівок.

Операції при аневризмах.

Принципи операцій на сухожилках (остеотомія, кісткова пластика)

(зшивання сухожилка, тенопластика, теноліз, тенотомія, тенодез)

Принципи операцій на периферичних нервах (невроліз, шов нерва, невротомія, пластика і переміщення нервів).

Операції на кістках (екстра- і інтрамедулярного остеосинтез, остеотомія, кісткова пластика)

Операції на плечовому, ліктьовому, кульшовому, колінному, гомілково-стопному суглобах (пункція та артроскопія, артротомія, артроліз, артропластика, артродез, артрориз, ендопротезування).

Загальні принципи ампутації. Класифікація ампутацій. Ампутації і екзартикуляції на верхній кінцівці (ампутація фаланг пальців кисті, кісток п'ястка, передпліччя та плеча). Ампутації і екзартикуляції на нижній кінцівці (екзартикуляцію пальців за Гаранжо, ампутацію стопи за Шарпом, ампутація стопи за Лісфранком, ампутація стопи за Шопаром, екзартикуляція стопи за Саймом, кістково-пластична ампутація гомілки за М.І. Пироговим, фасціопластична ампутація гомілки, ампутації стегна).

4. Структура навчальної дисципліни

Видами навчальної діяльності студентів згідно з навчальним планом є лекції, практичні заняття, самостійна та індивідуальна робота студентів (СРС та ІРС)

Назва змістових модулів та тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	усього	В тому числі				
		Л	П	лаб	інд	СРС
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. «Вступ до клінічної анатомії та оперативної хірургії».						
Тема 1. Вступ до клінічної анатомії та оперативної хірургії	5	2	2	-	-	1
Тема 2. Первинна хірургічна техніка.	3	-	2	-	-	1
Разом за змістовим модулем 1	8	2	4	-	-	2
Змістовий модуль 2. Клінічна анатомія та оперативна хірургія голови та шиї»						
Тема 1. Клінічна анатомія та оперативна хірургія голови	5	-	4	-	-	1
Тема 2. Клінічна анатомія та оперативна хірургія ділянок та органів шиї.	5	-	4	-	-	1
Разом за змістовим модулем 2	10	-	8	-	-	2

Змістовий модуль 3. Клінічна анатомія та оперативна хірургія ділянок і органів грудної порожнини.						
Тема 1. Клінічна анатомія та оперативна хірургія грудної стінки	2,5	-	2	-	-	0,5
Тема 2. Клінічна анатомія та оперативна хірургія легенів та органів середостіння	2,5	-	2	-	-	0,5
Тема 3. Клінічна анатомія та оперативна хірургія серця	3	-	2	-	-	1
Разом за змістовим модулем 3	8	-	6	-	-	2
Контрольне заняття «Клінічна анатомія та оперативна хірургія голови , шиї та грудей»	4	-	2	-	-	2
Змістовий модуль 4. Клінічна анатомія та оперативна хірургія ділянок і органів порожнин живота						
Тема 1. Клінічна анатомія і оперативна хірургія передньо-бічної стінки живота.	8	-	4	-	-	4
Тема 2. Клінічна анатомія і оперативна хірургія органів черевної порожнини.	17	-	8	-	-	9
Тема 3. Клінічна анатомія та оперативна хірургія поперекової ділянки та заочеревинного простору.	4	-	2	-	-	2
Разом за змістовим модулем 1	29	-	14	-	-	15
Змістовий модуль 5. Клінічна анатомія та оперативна хірургія стінок і органів таза.						
Тема 1. Клінічна анатомія та оперативна хірургія стінок і органів таза.	5	-	2	-	-	3
Разом за змістовим модулем 2	5	-	2	-	-	3
Змістовий модуль 6. Клінічна анатомія та оперативна хірургія хребта та кінцівок						
Тема 1. Клінічна анатомія та оперативна хірургія хребта, спинного мозку і його оболон	4	-	2	-	-	2
Тема 2. Клінічна анатомія та оперативна хірургія верхніх кінцівок	4	-	2	-	-	2
Тема 3. Клінічна анатомія та оперативна хірургія нижніх кінцівок	4	-	2	-	-	2
Тема 4. Оперативні втручання на кінцівках	10	-	4	-	-	6
Разом за змістовим модулем 3	22	-	10	-	-	12
Підсумковий контроль	4	-	2	-	-	2
Всього годин за навчальну дисципліну«Клінічна анатомія та оперативна хірургія»	90	2	48	-	-	40

5. Теми лекцій

№	Тема	Кількість годин
1	Вступ до клінічної анатомії та оперативної хірургії.	2

6. Теми практичних занять

№	Тема	Кільк.год
1	Принципи, класифікація та етапи хірургічних операцій. Хірургічний інструментарій	2
2	Первинна хірургічна техніка	2
3	Клінічна анатомія та оперативна хірургія мозкового відділу голови	2
4	Клінічна анатомія та оперативна хірургія порожнини черепа. Первинна хірургічна обробка ран мозкового відділу голови.	2
5	Клінічна анатомія та оперативна хірургія шиї.	2
6	Клінічна анатомія та оперативна хірургія органів шиї.	2
7	Клінічна анатомія та оперативна хірургія стінок грудної клітки і молочної залози.	2
8	Клінічна анатомія та оперативна хірургія плеври, легень, органів переднього і заднього середостіння	2
9	Клінічна анатомія та оперативна хірургія серця та осердя	2
10	Контрольне заняття «Клінічна анатомія та оперативна хірургія голови, шиї та грудей»	2
11	Клінічна анатомія передньо-бічної стінки живота. Клінічна анатомія та оперативна хірургія пахвинних гриж	2
12	Клінічна анатомія та оперативна хірургія стегнових, пупових гриж та гриж білої лінії живота	2
13	Клінічна анатомія порожнини живота. Клінічна анатомія очеревини. Хірургічні доступи до органів черевної порожнини. Кишкові шви. Ентероанастомози	2
14	Клінічна анатомія та оперативна хірургія шлунка	2
15	Клінічна анатомія та оперативна хірургія печінки, жовчного міхура, жовчних проток, селезінки.	
16	Клінічна анатомія та оперативна хірургія тонкої кишки та товстої товстої кишки. Апендектомія	2
17	Клінічна анатомія поперекової ділянки та заочеревинного простору. Клінічна анатомія та оперативна хірургія органів та судин заочеревинного простору.	2
18	Клінічна анатомія та оперативна хірургія стінок та органів тазу	2
19	Клінічна анатомія та оперативна хірургія верхніх кінцівок Принципи операцій при лікуванні різних панариціїв та флегмон кисті, передпліччя та ліктьової ямки, плеча та надпліччя.	2
20	Клінічна анатомія та оперативна хірургія нижніх кінцівок Принципи операції при лікуванні панариціїв та флегмон нижньої кінцівки	2
21	Оперативні доступи до судиннонервових пучків верхньої та нижньої кінцівок. Операції на судинах кінцівок.	2

22	Оперативні втручання на суглобах кінцівок. Операції на кістках (остеосинтез, остеотомія, кісткова пластика). Ампутації і екзартикуляції на кінцівках Принципи і техніка первинної хірургічної обробки ран кінцівок.	2
23	Клінічна анатомія та оперативна хірургія хребта та спинного мозку	2
24	Підсумковий контроль	2

7. Самостійна робота

№	Тема	Кільк. годин
1	Принципи, класифікація та етапи хірургічних операцій. Хірургічний інструментарій. Мікрохірургічна техніка. Сучасний шовний матеріал та зшиваюча апаратура	1
2	Первинна хірургічна техніка. Техніка підшкірних, внутрішньом'язових, внутрішньовенних, внутрішньоартеріальних ін'єкцій і вливань. Венесекція та венепункція. Види місцевого знеболювання	1
3	Клінічна анатомія та оперативна хірургія мозкового відділу голови. Кровообіг та іннервація мозкового відділу голови. Анатомо-фізіологічні особливості черепно-мозкового відділу голови в дитячому віці. Вроджені вади мозкового черепа. Клінічна анатомія ділянок лицевого відділу голови. Клінічна анатомія привушної залози. Клінічна анатомія клітковинних просторів лиця, шляхи розповсюдження запальних процесів. Клінічна анатомія приносних пазух. Первинна хірургічна обробка ран лиця.	1,5
4	Клінічна анатомія та оперативна хірургія порожнини черепа. Первинна хірургічна обробка ран черепа. Поняття про хірургічні втручання при аневризмах і нетравматичних крововиливах та пухликах порожнини черепа. Ендоваскулярні втручання, Краніонавігація	1
5	Клінічна анатомія та оперативна хірургія шиї. Оголення і перев'язка зовнішньої та загальної сонних артерій. Вагосимпатична блокада за О.В.Вишневським та М.Н.Бурденко. Первинна хірургічна обробка ран шиї. Операції при запальних та гнійних процесах шиї. Середні і бокові кисти та свищі шиї, методи їх хірургічного лікування. Аневризми сонної артерії і техніка операцій при них. Операції при флебектазії яремних вен. Операції при кривоший.	0,5
6	Клінічна анатомія та оперативна хірургія органів шиї. Трахеостомія та конікотомія. Інтубація трахеї. Операції на щитоподібній залозі. Оперативні доступи до шийної частини стравоходу	1
7	Клінічна анатомія та оперативна хірургія стінок грудної клітки і молочної залози. Вади розвитку молочної залози: Операції на молочної залозі при маститах, при доброякісних і злоякісних пухлинах. Резекція ребра.	1
8	Клінічна анатомія та оперативна хірургія плеври, легень, органів переднього і заднього середостіння. Пункція плеври. Види пневмотораксу. Техніка закриття пневмотораксу Оперативні доступи до органів грудної порожнини. Пульмонектомія. Резекція частки (зони) та сегмента легень. Операції при стенозах та атрезіях стравоходу. Пластика стравоходу тонкою та товстою кишкою. Поняття про сучасні операції при раку стравоходу	0,5
9	Клінічна анатомія та оперативна хірургія серця та осердя	1

	Хірургічні доступи до серця. Операції при пораненні серця. Хірургічне лікування ішемічної хвороби (ендокоронарні втручання, аорто-коронарне шунтування). Принципи екстракорпорального кровообігу (апарати штучного кровообігу). Вродженні та набуті вади серця, принципи їх хірургічне лікування. Трансплантація серця.	
10	Підготовка до написня протоколу операцій або інших форм самостійної та індивідуальної роботи	2
11	Клінічна анатомія передньо-бічної стінки живота. Клінічна анатомія та оперативна хірургія пахвинних гриж Клінічна анатомія передньо-бічної стінки живлота (пошарова будова ділянок, кровопостачання, іннервація, венозний та лімфатичний відтік)..	2
12	Клінічна анатомія та оперативна хірургія стегнових, пупових гриж та гриж білої лінії живота. Ендоскопічна анатомія передньо-бокової стінки живота. Лапароскопічна методи лікування гриж передньо-бокової стінки живота.	2
13	Клінічна анатомія порожнини живота. Клінічна анатомія очеревини. Хірургічні доступи до органів черевної порожнини. Клінічна анатомія та оперативна хірургія тонкої кишки. Кишкові шви.	3
14	Клінічна анатомія та оперативна хірургія шлунка . Хірургічні доступи до шлунку. Операції на шлунку (розсічення, шов шлунка та ушивання проривної виразки шлунку, гастростомія, гастроентеростомія, Принципи резекції шлунку. Принципи ваготомії та дренажних операцій.	2
15.	Клінічна анатомія та оперативна хірургія печінки, жовчного міхура, жовчних проток, селезінки. Лапароскопічна методи холецистектомії. Хірургічна анатомія атрезій жовчного міхура та жовчних шляхів. Операції при атрезіях жовчовивідних шляхів. Принципи операції на підшлунковій залозі при гострому та хронічному панкреатитах. Видалення селезінки.	2
16	Клінічна анатомія та оперативна хірургія товстої кишки. Апендектомія Лапароскопічна апендектомія. Хірургічна анатомія вроджених вад товстої кишки: мегаколон та хвороба Гіршпрунга. Операції при мегаколон і хворобі Гіршпрунга.	2
17	Клінічна анатомія поперекової ділянки та заочеревинного протору. Клінічна анатомія та оперативна хірургія органів зта судин заочеревинного простору. Хірургічна анатомія вродженої і набуті дистопії нирок, підковоподібна нирка. Хірургічна анатомія вад сечоводів: вроджені звуження і клапани, подвоєння, укорочення, вроджений гідронефроз. Поняття про трансплантацію нирки, пластичні операції на сечоводах. Операції при вроджених вадах нирок і сечоводів.	2
18	Клінічна анатомія та оперативна хірургія стінок та органів тазу Прокол та катетеризація сечового міхура Кесарів розтин Хірургічна анатомія вроджених вад органів тазу. Операції при водянці яєчка за Вінкельманом, крипторхізмі, кругове відсічення крайної плоті при фімозі та розсічення крайної плоті при парафімозі.. Операції при атрезіях відхідника та кишки.	3
19	Клінічна анатомія та оперативна хірургія верхніх кінцівок Клінічна анатомія плечового, ліктьового, промене-зап'ясткового, п'ястково-фалангових, міжфалангових суглобів та їх зв'язковий апарат (проекція суглобових щілин, суглобова капсула, її слабкі місця, синовіальні завороти, кровопостачання і іннервація, колатеральний кровообіг ділянки суглобів).	2

20	Клінічна анатомія та оперативна хірургія нижніх кінцівок Клінічна анатомія кульшового, колінного, гомілково-стопного суглобів (проекція суглобових щілин, суглобова капсула, слабкі місця капсули, синовіальні завороти, кровопостачання та іннервація, колатеральний кровообіг ділянки суглобів).	2
21	Оперативні втручання на суглобах кінцівок. Операції на плечовому, ліктьовому, кульшовому, колінному, гомілково-стопному суглобах (пункція та артроскопія, артротомія, артроліз, артропластика, артродез, артрориз, ендопротезування).	2
22	Операції на кістках (остеосинтез, остеотомія, кісткова пластика) Ампутації і екзартикуляції кінцівок. Принципи операцій на сухожилках (зшивання сухожилка, тенопластика, теноліз, тенотомія, тенодез) Принципи і техніка первинної хірургічної обробки ран кінцівок.	2
23	Клінічна анатомія та оперативна хірургія хребта та спинного мозку. Оболонки спинного мозку. Спинний мозок і корінці спинномозкових нервів. Поперековий прокол. Розкриття хребтового каналу Хірургічна анатомія та методи хірургічного лікування сколіоза. Хірургічна анатомія вроджених вад спинного мозку та хребта	2
24	Підготовка до підсумкового модульного контролю	2

8. Індивідуальні завдання:

Рекомендовані теми протоколів операцій (письмових робіт)

1. Декомпресивна трепанація черепа.
2. Кістковопластична трепанація черепа.
3. Антротомія.
4. Розкриття верхньощелепної пазухи (гайморотомія).
5. Ваго-симпатична блокада за О.В.Вишневським і М.Н.Бурденко.
6. Оголення сонних артерій в сонному трикутнику
7. Операції при флебектазії яремних вен.
8. Верхня та нижня трахеотомія,
9. Субтотальна субкапсулярна струмектомія за О.В.Ніклеєвим.
10. Операції при вроджених свищах і кистах шиї.
11. Операція при маститі.
12. Операції на молочній залозі при злоякісних пухлинах.
13. Операції на молочній залозі при доброякісних пухлинах
14. Видалення легені (пульмонектомія).
15. Резекція частки (зони) легень (лобектомія).
16. Аорто-коронарне шунтування.
17. Операції з приводу прямих пахвинних гриж.
18. Операції з приводу косих пахвинних гриж.
19. Операції при вроджених пахвинних грижах.
20. Операції з приводу стегнових гриж.
21. Операції з приводу пупкових, пуповинних гриж та гриж білої лінії живота.
22. Резекція тонкої кишки
23. Тимчасова гастостомія
24. Селективна ваготомія з дренажною операцією
25. Гастроентеростомія
26. Антеградна холецистектомія
27. Ретроградна холецистектомія

28. Апендектомія
29. Нефректомія
30. Пієлолітотомія
31. Паранефральна блокада
32. Надлобкова чрезміхурова аденомектомія.
33. Операції при позаматковій вагітності
34. Високий розтин сечового міхура
35. Доступи до пахвової артерії.
36. Доступи до підключичної артерії.
37. Доступи до плечової артерій та серединного нерва.
38. Доступи до стегнової артерії .
39. Доступи до підколінної артерії.
40. Операція при варикозному розширенні вен нижніх кінцівок.
41. Кістково-пластична ампутація гомілки за М.Пироговим
42. .Остеосинтез переломів стегнової кістки
43. Артропластика стегнового суглобу.

Індивідуальна самостійна робота

Мультимедійні презентації сучасних оперативних втручань відповідно до тем практичних занять

9. Методи навчання

- робота в групах
- розв'язування ситуаційних задач
- розв'язування тестових завдань
- методи моделювання клінічних ситуацій

10. Методи та форми контролю, розподіл балів, які отримують студенти, оцінювання

Поточний контроль передбачає 100 % опитування студентів групи на практичному, занятті з обов'язковим оцінюванням всіх складових елементів заняття – тестового контролю, усного опитування, вирішення ситуаційних задач, опису препаратів, тощо. Кожна тема заняття передбачає також проведення контролю практичних навичок.

На кожному **практичному занятті** проводяться такі методи поточного контролю:

- перевірка самостійної письмової роботи на кожне заняття, яка була виконана у позааудиторний час - ідентифікування анатомічних структур на топографоанатомічних малюнках в розділі «Самостійна робота» на сайті кафедри з наступним заповненням таблиць в зошитах для самостійної роботи;

- контроль системою тестових завдань вихідного та кінцевого рівня знань за темою практичного заняття оцінюють за шкалою:

59 % та менше правильних відповідей оцінка «2»

60% - 74% правильних відповідей оцінка «3»

75 % -89 % правильних відповідей оцінка «4»

90-100% правильних відповідей оцінка «5».

- усна відповідь на стандартизовані питання за матеріалом поточної теми, попередніх тем, знання яких необхідно для розуміння поточної теми;

- розв'язування клінічних ситуаційних задач;

- контроль практичних навичок на трупах, тренажерах та біологічному матеріалі.

За кожний етап заняття і елемент поточного контролю студент отримує традиційну оцінку «5-4-3-2», із яких викладач формує середню арифметичну оцінку за заняття, яка

конвертується у бали згідно шкали (розподілу), що передбачена робочою навчальною програмою, яка була складена і затверджена до початку вивчення дисципліни. У випадку якщо під час формування середньої арифметичної традиційної оцінки за заняття студент отримує «2», то дана оцінка конвертується у 0 балів.

Контроль та оцінювання **письмової роботи «Протокол операції»** здійснюється під час відповідного аудиторного практичного заняття та додаються до суми балів поточної успішності в окремій графі академічного журналу. Студент може виконати одну письмову роботу «Протокол операції» за курс дисципліни.

Контроль та оцінювання **індивідуальної самостійної роботи (ICP)** здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті та додаються до суми балів поточної успішності, які зараховуються в окремій графі академічного журналу..

На 10 занятті (III семестр) проводиться **контрольна робота** (етапний контроль знань) з використанням системи тестових завдань кінцевого рівня знань або клінічних ситуаційних задач, стандартизованих контрольних питань. Контрольна робота не перескладається, результати контрольної роботи додаються до суми балів поточної успішності, які зараховуються в графі практичних занят академічного журналу. Оцінка і бали за контрольну роботу зараховуються в поточну успішність.

При засвоєнні кожної теми дисципліни за поточну навчальну аудиторну діяльність, ICP, письмову роботу «Протокол операції» та контрольну роботу студенту виставляються оцінки за 4-ри бальною традиційною шкалою, які конвертуються у бали.

Співвідношення традиційної шкали оцінок та балів за різні форми аудиторної та індивідуальної самостійної роботи								
Практичні заняття 23 (46 годин),	5	3	ICP (40 годин)	5	3	Протокол операції 1 за курс	зарахований	8
	4	2		4	2		незарахований	0
	3	1		3	1			
	2	0		2	0			
Сума балів за поточну успішність складається з суми балів за практичні заняття, за ICP , за протоколи операцій. Мах. кількість - 80 балів Допуск до ПК – 75% відвіданих аудиторних занять, допуск у бальному вираженні не встановлюється. Студент не допускається до ПК при наявності 6 та більше «нб» з аудиторних занять.								

Підсумковий контроль дисципліни здійснюється по завершенню вивчення усіх тем модуля на останньому практичному занятті модуля.

До підсумкового контролю допускаються студенти, які виконали всі види робіт, передбачені навчальною програмою, були присутні на 75% аудиторних занять (лекції та практичні заняття) із) із тією накопиченою сумою балів впродовж вивчення дисципліни. Допуск у бальному вираженні не встановлюється.

До підсумкового контролю не допускаються студенти, що пропустили **6 та більше аудиторних занять** (лекції та практичні заняття) та вважаються такими, які не виконали навчальну програму і план з дисципліни. Студенти, які не допускаються до ПК, мають право пройти повторне навчання курсу дисципліни на платній основі за окремим договором з адміністрацією університету в канікулярний період за окремим навчальним розкладом, що затверджується деканатом та керівництвом кафедри, оформлюється відповідним договором з студентами та викладачами

Критерії оцінки знань та вмінь під час підсумкового контролю (ПК)

Відмінно (“5”) - Студент правильно, чітко і логічно і повно відповідає на всі стандартизовані питання поточного білету. Стабільно правильно вживає анатомічні і

хірургічні терміни. Робить узагальнення матеріалу, доповнює свою відповідь знанням додаткової літератури. Правильно ідентифікує хірургічний інструментарій і дає чітку відповідь про мету його застосування під час оперативного втручання.

Добре (“4”) - Студент правильно, інколи за допомогою пояснювальних питань, відповідає на стандартизовані питання поточної теми). Правильно вживає анатомічні і хірургічні терміни. З помилками проводить ідентифікацію хірургічного інструментарію і дає неповну відповідь про мету його застосування під час оперативного втручання.

Задовільно (“3”) - Студент неповно, за допомогою пояснювальних питань, відповідає на стандартизовані питання. Не може самостійно побудувати чітку, логічну відповідь. Неповно вживає анатомічні і хірургічні терміни. Правильно ідентифікує хірургічний інструментарій і дає неповну відповідь про мету його застосування під час оперативного втручання. Неправильно ідентифікує хірургічний інструментарій і не дає відповіді про мету його застосування під час оперативного втручання.

Незадовільно (“2”) - Студент не знає матеріалу або відповідає на поставлені питання поточної теми недостатньо, неповно, не може побудувати логічну відповідь, не відповідає на додаткові питання, не розуміє змісту

Регламент підсумкового контролю.

Підсумковий контроль проводиться на останньому практичному занятті та складається з етапів.

I етап – письмова відповідь на пакет з 30 тестових завдань (тривалість 20 хвилин.).

II етап - усна відповідь на 4 стандартизованих контрольних питання.

III етап - студент ідентифікує, встановлює показання для застосування та демонструє вміння володіти хірургічними інструментами на тренажерах (п'ять питань екзаменаційного білета).

Оцінювання підсумкового контролю

ПК складається з суми балів за тестове завдання (до 30 балів) та усної відповіді на стандартизовані питання білетів та володіння хірургічними інструментами (до 90 балів).

Кожний пакет тестів містить 30 тестових завдань з усіх тем дисципліни. Кожне тестове завдання оцінюється в 1 бал, максимальна кількість балів за тестові завдання становить 30 балів, мінімальна – 0 балів, які входять до складу балів підсумкового контролю.

Кожний білет підсумкового контролю складається з 5 завдань: 4 стандартизованих контрольних питань за темами дисципліни та 1 питання з володіння хірургічними інструментами. Кожне 5 питань білета ПК оцінюється за 4-бальною традиційною шкалою та конвертуються у бали:

Традиційна оцінка питань білета та практичних вмінь	Конвертація у бали питань білета та практичних вмінь
“5”	18
“4”	12
“3”	10
2	0

Максимальна кількість балів за відповіді на стандартизовані контрольні питання та володіння хірургічними інструментами становить 90 балів, мінімальна кількість – 0 балів, які входять до складу балів підсумкового контролю.

Оцінка підсумкового контролю (ПК) складається з суми балів за тестове завдання, усної відповіді на стандартизовані питання білетів та володіння хірургічними інструментами. Максимальна кількість балів підсумкового контролю (ПК) дорівнює 120 балів (30 балів за тестові завдання та 90 балів за контрольні питання та володіння хірургічними інструментами).

Оцінка успішності з дисципліни

Оцінка успішності з дисципліни у балах ECTS визначається як сума балів оцінки поточної навчальної діяльності (практичні заняття, ІСР та протоколи операцій) та оцінки підсумкового контролю.

Максимальна кількість балів, що присвоюється студентам при засвоєнні дисципліни – 200 балів, яка включає поточну навчальну діяльність – максимально 80 балів та підсумковий контроль (ПК) – максимально 120 балів.

Дисципліна вважається зарахованою, якщо студент за поточну навчальну діяльність та за підсумковий контроль (ПК) набрав 111 та більше балів.

Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою і має визначення за системою ECTS та традиційною шкалою, прийнятою в Україні:

Кількість балів за дисципліну	Оцінка за 4-ри бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
170-200	5	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
155-169	4	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
140-154		C	Добре (в цілому правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
139125-	3	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
111-124		E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
60-110	2	F	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
1-59		G	Незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)

При отриманні незадовільної оцінки із дисципліни в межах 60-110 балів (FX) студент має право на повторне складання підсумкового контролю не більше 2-ох (двох) разів: один кафедральній комісії за участю завкафедри, другий раз – комісії за участю завідуючого кафедри та декану (заступника декану) за графіком в врахуванням інтервалу між спробами не менше 3 днів, який складає кафедра та узгоджує з деканом. Графік повторного складання дисципліни повинен вклатися в термін до початку нового навчального року.

При отриманні незадовільної оцінки із дисципліни в межах 1-59 балів (F) або не допуску до ПК студент має право повторно вивчити дисципліну на платній основі за окремим договором з адміністрацією університету в канікулярний період за окремим навчальним розкладом, що затверджується деканатом та керівництвом кафедри, оформлюється відповідним договором з студентами та викладачами.

Студенти, що пройшли повторне навчання складають відповідний ПК та отримують оцінку за розкладом ПК, передбаченим для студентів, що отримали оцінку FX. Рішення

приймається керівництвом ВНЗ відповідно до нормативних документів, затвердженим в установленому порядку.

11. Методичне забезпечення

- методичні рекомендації до кожного практичного заняття
- методичні рекомендації для виконання самостійної роботи до кожного практичного заняття
- методичні рекомендації для написання протоколів оперативних втручань
- база тестових завдань для кожного практичного заняття
- база ситуаційних задач для кожного практичного заняття
- перелік стандартизованих питань для контрольного заняття
- база ситуаційних задач для контрольного заняття
- база тестових завдань для ПК
- перелік стандартизованих питань для ПК
- Перелік практичних навичок

Перелік стандартизованих питань для контрольного заняття

1. Класифікація оперативних втручань. Принципи і етапи оперативних втручань.
2. Клінічна анатомія ділянок мозкового відділу голови. Кровообіг, лімфовідтік, іннервація.
3. Венозні системи черепно-мозкового та лицевого відділів голови, їх зв'язки.
4. Антротомія. Трепанакційний трикутник Шипо
5. Хірургічна анатомія та принципи оперативного лікування гематом порожнини черепа.
6. Первинна хірургічна обробка черепно-мозкового ран
7. Декомпресивна трепанація черепа в скроневої ділянці мозкового відділу голови
8. Кістково-пластична трепанація черепа в лобовій ділянці мозкового відділу голови.
9. Клінічна анатомія ділянок та трикутників шиї.
10. Клінічна анатомія фасцій шиї та клітковинних просторів шиї.
11. Клінічна анатомія глотки та шийної частини стравоходу
12. Клінічна анатомія щитоподібної та прищитоподібних залоз.
13. Клінічна анатомія гортані та шийної частини трахеї.
14. Флегмони превісцерального клітковинного простору шиї, шляхи поширення процесу та принципи хірургічного лікування
15. Особливості ран шиї. Первинна хірургічна обробка ран шиї.
16. Оперативні доступи до сонних артерій в сонному трикутнику.
17. Верхня і нижня трахеостомія.
18. Принципи субтотальної, субкапсулярної резекції щитоподібної залози за О.В.Ніколяєвим.
19. Клінічна анатомія грудної стінки
20. Клінічна анатомія міжребрових проміжків.
21. Клінічна анатомія молочної залози.
22. Клінічна анатомія серця та осердя
23. Клінічна анатомія плеври та легень
24. Клінічна анатомія переднього середостіння та заднього середостіння
25. пневмоторакс
26. пункція плеври при гідротораксі
27. Хірургічне лікування маститів.
28. Сегментарна резекція молочної залози.
29. Радикальна мастектомія.
30. Резекція ребра
31. Оперативні доступи до легень та серця.
32. Видалення легень (пульмонектомія) та частки легень (лобектомія).

33. Хірургічна анатомія та принципи хірургічного лікування вроджених вад серця і великих судин (незакрита баталлова протока).
34. Хірургічна анатомія та принципи хірургічного лікування вроджених вад серця і великих судин (тетрада Фалло)
35. Ендокоронарні втручання (коронаропластика та стентування аорто-коронарне шунтування)

Перелік стандартизованих питань для ПК

1. Зміст і задачі навчальної дисципліни «Клінічна анатомія та оперативна хірургія»
2. Класифікація оперативних втручань, принципи і етапи оперативних втручань.
3. Клінічна анатомія ділянок мозкового відділу голови. Кровопостачання, лімфовідтік, іннервація.
4. Венозні системи черепно-мозкового та лицевого відділів голови, їх зв'язки.
5. Антротомія. Трепанакційний трикутник Шипо
6. Хірургічна анатомія та принципи оперативного лікування гематом порожнини черепа.
7. Первинна хірургічна обробка черепно-мозкового ран
8. Декомпресивна трепанація черепа в скроневої ділянці мозкового відділу голови
9. Кістково-пластична трепанація черепа в лобовій ділянці мозкового відділу голови.
10. Клінічна анатомія ділянок та трикутників шиї.
11. Клінічна анатомія фасцій шиї клітковинних просторів шиї.
12. Клінічна анатомія глотки та шийної частини стравоходу
13. Клінічна анатомія щитоподібної та прищитоподібних залоз.
14. Клінічна анатомія гортані та шийної частини трахеї.
15. Флегмони превісцерального клітковинного простору шиї, шляхи поширення процесу та принципи хірургічного лікування
16. Особливості ран шиї. Первинна хірургічна обробка ран шиї.
17. Оперативні доступи до сонних артерій в сонному трикутнику.
18. Верхня і нижня трахеостомія.
19. Принципи субтотальної, субкапсулярної резекції щитоподібної залози за О.В.Ніколевим.
20. Клінічна анатомія грудної стінки
21. Клінічна анатомія міжребрових проміжків.
22. Клінічна анатомія молочної залози.
23. Клінічна анатомія серця та осердя
24. Клінічна анатомія плеври та легень
25. Клінічна анатомія переднього середостіння та заднього середостіння
26. пневмоторакс
27. пункція плеври при гідротораксі
28. Хірургічне лікування маститів.
29. Сегментарна резекція молочної залози.
30. Радикальна мастектомія.
31. Резекція ребра
32. Оперативні доступи до легень та серця.
33. Видалення легень (пульмонектомія) та частки легень (лобектомія).
34. Хірургічна анатомія та принципи хірургічного лікування вроджених вад серця і великих судин (незакрита баталлова протока).
35. Хірургічна анатомія та принципи хірургічного лікування вроджених вад серця і великих судин (тетрада Фалло)

36. Ендокоронарні втручання (коронаропластика та стентування, аорто-коронарне шунтування).
37. Клінічна анатомія передньо-бічної стінки живота
38. Проекція органів на передньо-бічну стінку живота
39. Клінічна анатомія пахвинного каналу. Статеві особливості пахвинного каналу та його вмісту.
40. Стегновий канал: утворення, стінки.
41. Хірургічна анатомія косих пахвинних грижах та їх оперативне лікування.
42. Хірургічна анатомія прямих пахвинних грижах та їх оперативне лікування
43. Хірургічна анатомія вроджених пахвинних грижах та їх оперативне лікування
44. Хірургічна анатомія стегових гриж та їх оперативне лікування
45. Клінічна анатомія пупкової ділянки та операції при пупкових грижах.
46. Клінічна анатомія порожнини очеревини: канали та сумки, їх практичне значення.
47. Клінічна анатомія шлунка.
48. Клінічна анатомія печінки.
49. Клінічна анатомія тонкої кишки. Меккелів дивертикул.
50. Клінічна анатомія товстої кишки
51. Хірургічні доступи до органів черевної порожнини.
52. Кишкові шви. Ушивання ран кишок та проривної виразки шлунку.
53. Резекція кишки. Види ентероанастомозів.
54. Гастростомія, види.
55. Гастроентеростомія, види. Заходи запобігання утворення порочного кола
56. Принципи резекції шлунку: способи, модифікації
57. Принципи і види ваготомій. Дренажні операції.
58. Принципи та види холецистектомій.
59. Апендектомія
60. Клінічна анатомія поперекової ділянки. Слабкі місця.
61. Клінічна анатомія фасцій та клітковини заочеревинного простору, шляхи розповсюдження запальних процесів та гематом.
62. Клінічна анатомія нирки
63. Клінічна анатомія підшлункової залози
64. Паранефральна блокада.
65. Оперативні доступи до органів заочеревинного простору
66. Резекція нирки та нефректомія.
67. Клінічна анатомія фасцій таза та клітковинних просторів таза.
68. Шляхи розповсюдження запальних процесів клітковинними просторами таза
69. Відділи (поверхи) порожнини таза: вміст, статеві відмінності
70. Клінічна анатомія прямої кишки.
71. Клінічна анатомія сечового міхура
72. Клінічна анатомія внутрішніх жіночих статевих органів
73. Прокол сечового міхура. Епіцистостомія.
74. Операції при позаматковій вагітності.
75. Принципи операцій при гострих та хронічних парапроктитах.
76. Клінічна анатомія хребта, оболон спинного мозку та міжоболонних просторів. Поперекова пункція.
77. Клінічна анатомія пахвової ділянки (пахвової ямки).
78. Клінічна анатомія плечової ділянки та передпліччя
79. Клінічна анатомія кисті
80. Судинно-нервові пучки верхньої кінцівки
81. Принципи операцій при флегмонах кисті та передпліччя.
82. Принципи операцій при панариціях

83. Оперативні доступи до пахвової артерії (проекційна лінія, техніка).
84. Оперативні доступи до плечової артерії та серединного нерва на різних рівнях плеча (проекційна лінія, техніка).
85. Оперативні доступи до променевої артерій та променевого нерва на передпліччі (проекційна лінія, техніка).
86. Оперативні доступи до ліктьової артерій та ліктьового нерва на передпліччі (проекційна лінія, техніка).
87. Клінічна анатомія сідничної ділянки
88. Клінічна анатомія стегнової ділянки та підколінної ямки
89. Клінічна анатомія гомілкової ділянки
90. Клінічна анатомія стопи
91. Судинно-нервові пучки нижньої кінцівки
92. Оперативні доступи до стегнової артерії на трьох рівнях (проекційна лінія, техніка)..
93. Оперативні доступи до підколінної артерії (проекційна лінія, техніка)..
94. Оперативні доступи до передньої великогомілкової артер (проекційна лінія, техніка).
95. Оперативні доступи до задньої великогомілкової артерії на трьох рівнях (проекційна лінія, техніка).
96. Операції при варикозних розширеннях вен нижніх кінцівок.
97. Принципи операцій при оклюзіях магістральних артерій кінцівок.
98. Принципи та класифікація ампутації і екзартикуляції ампутцій
99. Кістково-пластична ампутація гомілки за Пироговим.
100. Остеосинтез: класифікація, принципи оперативного втручання техніка.

Перелік практичних навичок, якими повинен володіти студент при вивченні дисципліни

1. Демонструвати вміння користуватись загальними хірургічними інструментами для розтину тканин, допоміжними, для тимчасової зупинки кровотечі, для з'єднання тканин, для утримання та фіксації тканин.
2. Демонструвати вміння робити розтин м'яких тканин.
3. Демонструвати вміння зав'язувати хірургічні вузли.
4. Демонструвати вміння з'єднувати м'які тканини.

12. Рекомендована література

Базова

1. Ахтемійчук Ю.Т., Ю.М. Вовк, С.В. Дорошенко; О.Б.Кобзар; М.П.Ковальський; .Л.Первак;В.І.Півторак;К.О.Прокопець;Н.Ю.Радомська;О.А.Радомський; М.В.Пархоменко; Т.Т.Хворостяна //Оперативна хірургія і клінічна анатомія - Київ, ВСВ "Медицина", 2018 . – 504 с.
2. Короткий курс топографічної анатомії та оперативної хірургії: навчальний посібник. /Півторак В.І., Кобзар О.Б., Шевчук Ю.Г. - Вінниця. Нова книга, 2015,- 224 с.
3. Короткий курс клінічної анатомії та оперативної хірургії: навчальний посібник / В.І.Півторак, О.Б.Кобзар, Ю.Г.Шевчук. – Вінниця : Нова Книга, 2019. – 224 с.
4. Півторак В.І., Проніна О.М., Вовк Ю.М., Гнатюк М.С., Антіпов М.В.та інш. Оперативна хірургія і топографічна анатомія голови та шиї: (Підручник) - Вінниця: Нова Книга, 2016. – 312 с.

Допоміжна

1. Бурих М.П. Топографічний підхід до вивчення тіла людини. – Харків, 2005. – 300 с.
2. Вайда Р.Й.// Основи клінічної анатомії та оперативної хірургії.Лекції. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2001.- 464 с.

3. Запорожан В.Н., Грубник В.В., Саенко В. Ф., Ничитайло М.Е. // Видеоэндоскопические операции в хирургии и гинекологии. — К. : Здоров'я, 1999. — 304с. : ил. — (Библиотека студента-медика).
6. Попов А.Г., Красницький В.К., Горовенко В.И. Учебное пособие «Тестовые задачи» по курсу оперативной хирургии и топографической анатомии. Одеса, 2004 – 120 с.
8. М.С.Скрипніков (ред.). Оперативна хірургія і топографічна анатомія. Київ, Вища школа, 2000.